

TĂNG CƯỜNG NĂNG LỰC TỔ CHỨC BỘ MÁY THỰC HIỆN TRỢ GIÚP DOANH NGHIỆP NHỎ VÀ VỪA Ở VIỆT NAM

Nguyễn Thị Ngân*

101572

Tóm tắt

Doanh nghiệp nhỏ và vừa (DNNVV) có vai trò quan trọng trong thúc đẩy phát triển kinh tế-xã hội ở Việt Nam. Trong thời gian qua, để hỗ trợ loại hình doanh nghiệp này phát triển, hệ thống tổ chức bộ máy đã được thành lập và đã đạt được một số kết quả nhất định. Tuy nhiên, bài báo này cho rằng, hệ thống tổ chức đó cần phải được tăng cường hơn nữa để thực hiện tốt hơn nhiệm vụ hỗ trợ DNNVV ở Việt Nam, đặc biệt là tạo ra sự phát triển về chất, giúp cho DNNVV đứng vững và thành công trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế sâu rộng của Việt Nam.

Từ khóa: Doanh nghiệp nhỏ và vừa, bộ máy trợ giúp, phát triển..

Doanh nghiệp nhỏ và vừa (DNNVV) là hệ thống doanh nghiệp có vị trí đặc biệt quan trọng trong nền kinh tế quốc dân. Đến ngày 31/12/2014, DNNVV nước ta chiếm khoảng 97% trong 600.000 DN đang hoạt động trên cả nước, tỷ trọng kim ngạch xuất khẩu của khu vực DNNVV chiếm 25% tổng kim ngạch xuất khẩu toàn quốc. Đầu tư của khu vực DNNVV chiếm 35% tổng vốn đầu tư toàn xã hội. Khu vực DNNVV đóng góp khoảng 40% vào tổng sản phẩm quốc nội (GDP), 30% tổng thu ngân sách nhà nước. Trung bình mỗi năm, DNNVV đã tạo thêm khoảng nửa triệu lao động mới; sử dụng tới 51% lao động xã hội cho nền kinh tế đã cho thấy chủ trương hỗ trợ phát triển DNNVV là đúng đắn. Đối với một doanh nghiệp muốn lớn mạnh, phát triển bền vững cần phải có nguồn nhân lực, trình độ khoa học, công nghệ, nắm vững thông tin về thị trường, hiểu biết về pháp lý.

Để kết nối những nhu cầu đó của doanh nghiệp thì hệ thống tổ chức bộ máy đầu mối triển khai thực hiện chính sách, chương trình trợ giúp DNNVV ra đời có chức năng, nhiệm vụ làm đầu mối theo dõi, tổng hợp tình hình phát triển của các DNNVV cũng như tình hình thực hiện các chính sách, chương trình trợ giúp phát triển DNNVV, báo cáo và kiến nghị các giải pháp hỗ trợ DNNVV với cơ quan xây dựng chính sách trợ giúp DNNVV; tổ chức, triển khai thực hiện thí điểm một số chính sách, chương trình trợ giúp phát triển DNNVV; phối hợp với các tổ chức bộ máy thuộc các ngành, lĩnh vực khác trong triển khai thực hiện chính sách trợ giúp DNNVV trong ngành, lĩnh vực đó.

Tăng cường năng lực tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa nhằm mục tiêu nâng cấp, kiện toàn và nâng cao năng lực cho các tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa ở Trung ương và địa phương, nhằm thúc đẩy doanh nghiệp nhỏ và vừa phát triển, trở thành động

* Nguyễn Thị Ngân, Thạc sỹ, Học viện Hành chính Quốc gia.

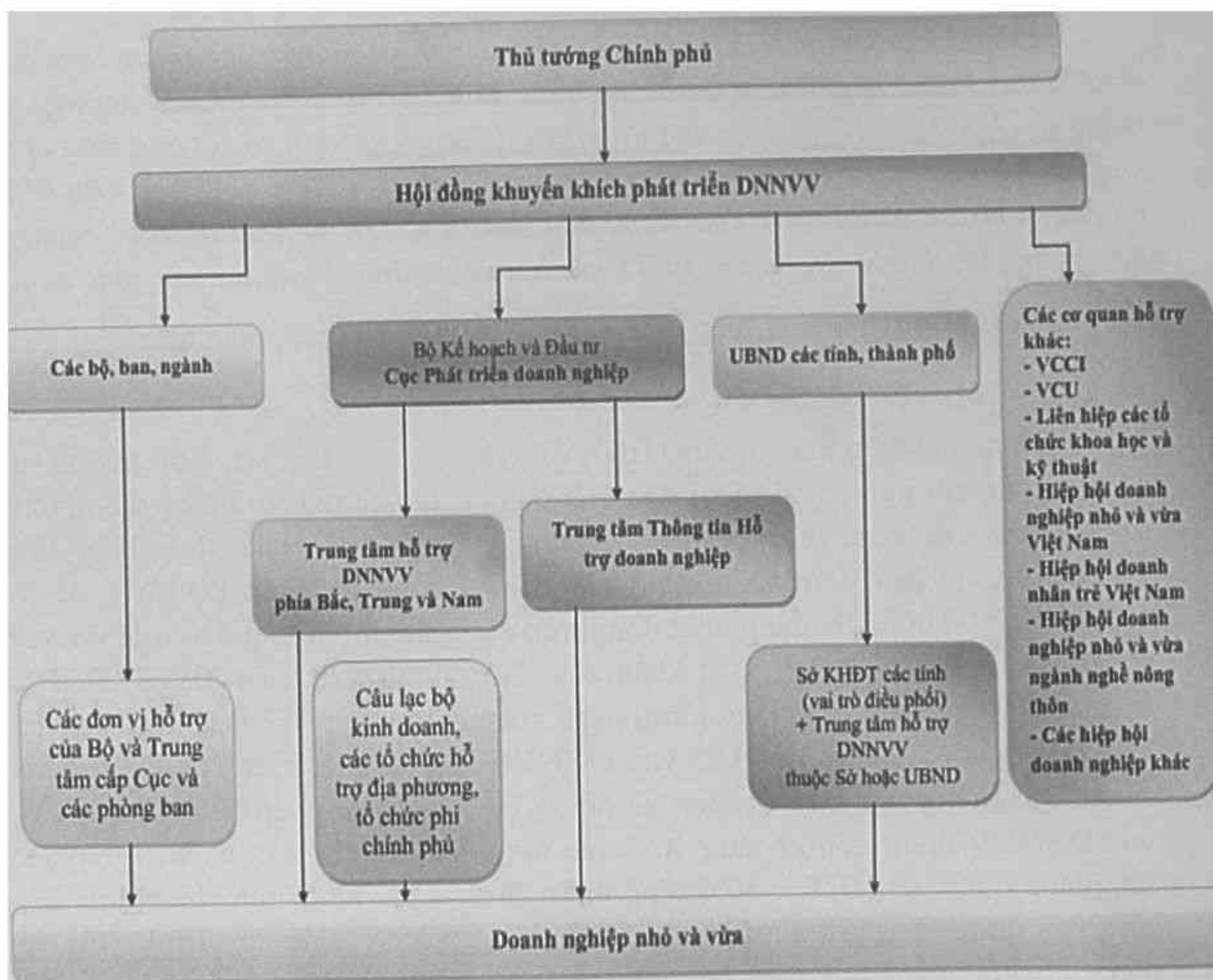
lực lớn cho sự tăng trưởng ổn định và bền vững của quốc gia.

1. Tổng quan về tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa

Tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa nước ta hoạt động dưới sự

chỉ đạo của Thủ tướng được thành lập ban đầu theo Nghị định số 90/2001/NĐ-CP ngày 23/11/2001, sau này được thay thế bởi Nghị định số 56/2009/NĐ-CP ngày 30 tháng 6 năm 2009 của Chính phủ về trợ giúp phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa.

Sơ đồ 1: Hệ thống bộ máy trợ giúp DNNVV Việt Nam

Nguồn: Tổng hợp từ nhiều nguồn.

Hội đồng khuyến khích phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa được thành lập theo Quyết định số 1918/QĐ-TTg ngày 20 tháng 10 năm 2010 của Thủ tướng Chính phủ. Hội đồng khuyến khích phát triển DNNVV làm cố vấn cho Thủ tướng trong công tác phát triển DNNVV. Bộ trưởng Bộ Kế hoạch và Đầu tư là Chủ tịch Hội đồng.

Cục Phát triển doanh nghiệp được thành lập theo Quyết định số 1908/QĐ-BKH ngày 08 tháng 11 năm 2010 của Bộ trưởng Bộ Kế hoạch và Đầu tư, là cơ quan điều phối chính sách liên quan tới DNNVV ở cấp trung ương đồng thời đóng vai trò là thư ký thường trực cho Hội đồng khuyến khích phát triển DNNVV. Các tổ chức bộ máy thuộc Cục Phát triển doanh nghiệp thực hiện nhiệm

vụ theo quy định tại Quyết định số 219/QĐ-PTDN ngày 31 tháng 12 năm 2010 của Cục trưởng Cục Phát triển doanh nghiệp.

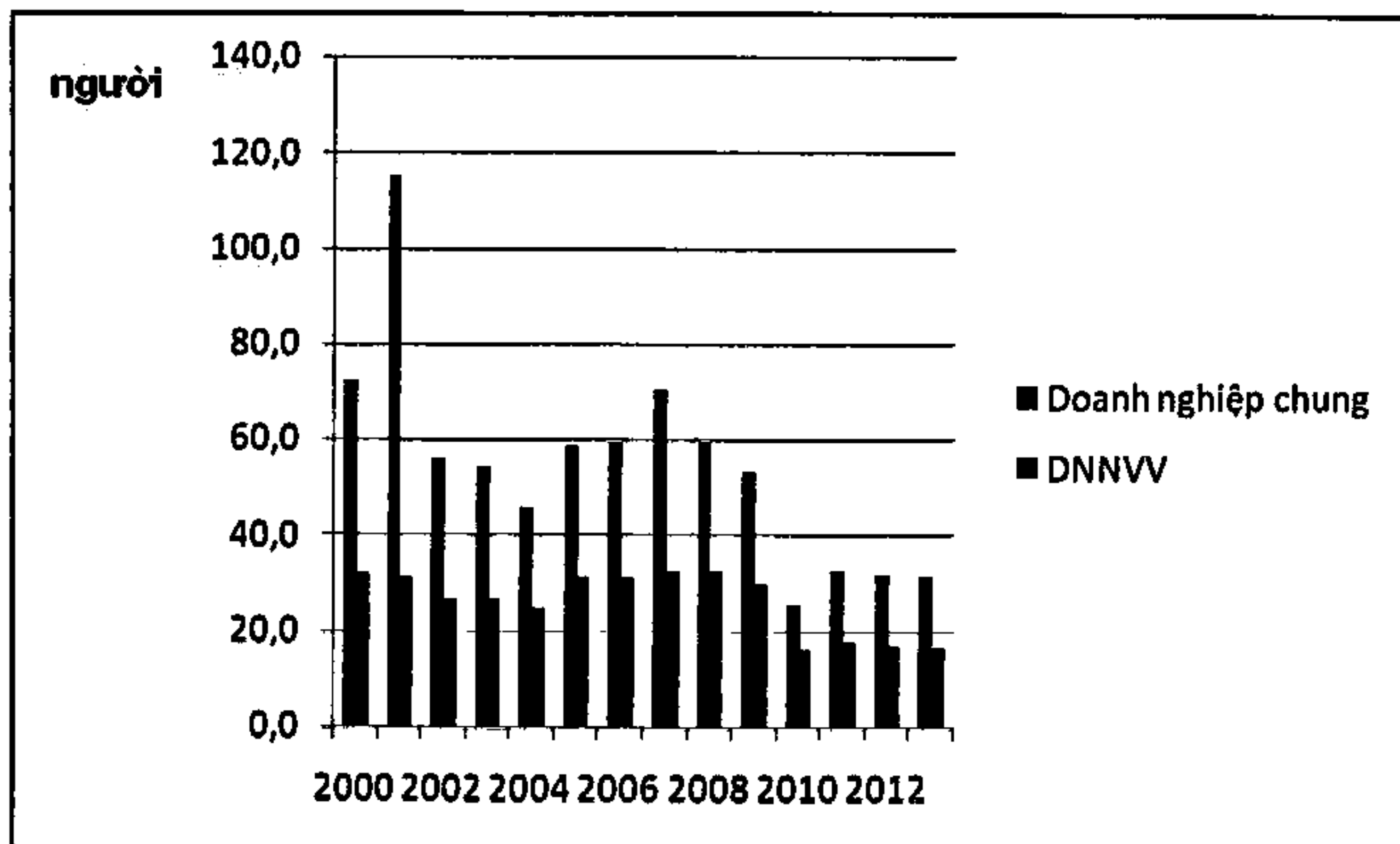
Sở Kế hoạch và Đầu tư dưới sự chỉ đạo của Ủy ban Nhân dân tỉnh/ thành phố trực thuộc Trung ương là cơ quan điều phối chính sách liên quan tới DNNVV ở cấp địa phương. Các Sở, ban ngành khác cũng thực hiện các biện pháp hỗ trợ DNNVV.

Các cơ quan ban ngành của Chính phủ ở Trung ương phối hợp chặt chẽ với các tổ chức bộ máy đại diện cho khu vực tư nhân và các nhà cung cấp dịch vụ tư nhân cùng hỗ trợ DNNVV nâng cao năng lực cạnh tranh.

2. Sự cần thiết phải tăng cường năng lực bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa

Việc hình thành hệ thống các tổ chức trợ giúp DNNVV trong thời gian qua cùng với hệ thống các chính sách tạo điều kiện, hỗ trợ đã góp phần mở rộng hoạt động của các doanh nghiệp này. Số lượng doanh nghiệp ngày càng gia tăng. Tuy nhiên, sự phát triển đó chủ yếu theo hướng mở rộng về số lượng các doanh nghiệp. Sự phát triển về mặt chất lượng chưa thể hiện rõ nét. Quy mô trung bình của doanh nghiệp đã nhỏ nhưng ngày càng nhỏ hơn. Theo tính toán từ kết quả điều tra doanh nghiệp hàng năm, quy mô trung bình của doanh nghiệp vừa và nhỏ tính theo số lao động thường chỉ bằng một nửa so với quy mô trung bình của doanh nghiệp nói chung trên cả nước và có xu hướng ngày càng giảm. Nếu như trong năm 2000, quy mô trung bình của DNNVV là 32 lao động thì con số này chỉ còn khoảng 16 lao động trong năm 2013 (xem Đồ thị 1).

Đồ thị 1. Quy mô trung bình về lao động của doanh nghiệp nói chung và DNNVV

Nguồn: Tính toán từ kết quả điều tra doanh nghiệp.

Mặc dù, quy mô nhỏ mang lại những lợi thế nhất định cho DNNVV nhưng quy mô quá nhỏ và có xu hướng ngày càng giảm đã trở thành thách thức rất lớn của khu vực doanh nghiệp này, nhất là trong bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế, gia tăng sức ép cạnh tranh. Sự sụt giảm về quy mô trung bình của khu vực DNNVV trong thời gian qua cũng cho thấy thiếu vắng dấu hiệu phát triển về chất của DNNVV ở Việt Nam. Đây là nhiệm vụ trọng tâm trong hỗ trợ phát triển DNNVV ở Việt Nam trong thời gian tới.

3. Tăng cường năng lực tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa

Tăng cường năng lực tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa là tăng cường khả năng đủ để thực hiện việc trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa của hệ thống các tổ chức bộ máy đầu mối triển khai thực hiện các chính sách, chương trình trợ giúp phát triển DNNVV ở Trung ương và địa phương

Tăng cường năng lực tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa thời gian tới thực hiện tập trung nâng cấp, củng cố tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa ở cấp Trung ương và một số địa phương có nhiều doanh nghiệp nhỏ và vừa đang hoạt động và nhu cầu hỗ trợ lớn theo nguyên tắc không tăng số lượng tổ chức bộ máy và tổng biên chế chung hưởng lương từ ngân sách nhà nước của Bộ Kế hoạch và Đầu tư và các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương; thực hiện sắp xếp và điều hòa số cán bộ, công chức trong tổng biên chế được giao để đảm nhận nhiệm vụ thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa khi cần thiết và mô hình tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa tại các địa phương được tổ chức bộ máy căn cứ vào nhu cầu trợ giúp của doanh nghiệp nhỏ và vừa trên địa bàn, khả năng và điều kiện thực tế của từng địa phương.

Các nhiệm vụ cụ thể của tăng cường năng lực tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa

Hoàn thiện khung pháp lý quy định chức năng, nhiệm vụ, cơ cấu tổ chức bộ máy của các tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa từ trung ương tới địa phương.

Sắp xếp và bố trí đủ nhân sự cho các tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa. Tăng cường bổ sung cán bộ dựa trên khả năng cân đối nguồn thu chi hoạt động của tổ chức bộ máy và nhu cầu về trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa trên địa bàn. Nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa.

Đầu tư cơ sở vật chất cho tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa cấp Trung ương. Tập trung nâng cấp cơ sở vật chất cho tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa ở các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương có nhiều doanh nghiệp nhỏ và vừa đang hoạt động và nhu cầu hỗ trợ lớn.

Tăng cường sự phối hợp thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa giữa các Bộ, ngành, giữa cấp Trung ương và địa phương nhằm nâng cao hiệu quả sử dụng các nguồn lực trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa.

Các giải pháp thực hiện nhiệm vụ tăng cường năng lực tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa

- Đổi mới và kiện toàn cơ cấu tổ chức bộ máy tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa.

Tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa cấp Trung ương có chức năng, nhiệm vụ chính: (i) làm đầu mối theo dõi, tổng hợp tình hình thực hiện các chính sách, chương trình trợ giúp phát triển

doanh nghiệp nhỏ và vừa; (ii) kết nối các hoạt động trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa của các Bộ, ngành, địa phương và các hiệp hội doanh nghiệp có trọng điểm; (iii) triển khai thực hiện một số chính sách, chương trình trợ giúp phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa: Cung cấp thông tin, dịch vụ tư vấn phát triển kinh doanh, kết nối doanh nghiệp, đào tạo quản trị kinh doanh, quản lý sản xuất, hỗ trợ kỹ thuật nhằm ươm tạo doanh nghiệp, phát triển liên kết ngành trong các lĩnh vực có lợi thế cạnh tranh, tạo giá trị gia tăng cao; (iv) bồi dưỡng nâng cao nghiệp vụ trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa.

Sở Kế hoạch và Đầu tư là đầu mối trợ giúp phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa trên địa bàn: (i) đầu mối xây dựng chính sách, chương trình trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa của địa phương; (ii) theo dõi, tổng hợp tình hình thực hiện các chính sách, chương trình trợ giúp phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa trên địa bàn; (iii) tổ chức, triển khai thực hiện một số chính sách, chương trình trợ giúp phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa như: Cung cấp thông tin doanh nghiệp, dịch vụ tư vấn phát triển kinh doanh, mở rộng đầu tư, kết nối kinh doanh, đào tạo bồi dưỡng nguồn nhân lực, vườn ươm doanh nghiệp.

Ủy ban nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương xây dựng đề án kiện toàn tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa trên địa bàn. Địa phương có trên 3.000 doanh nghiệp nhỏ và vừa đang hoạt động, thực hiện nâng cấp và củng cố tổ chức bộ máy trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa theo quy định tại Khoản 2 Điều 18 Nghị định số 56/2009/NĐ-CP ngày 30 tháng 6 năm 2009 của Chính phủ về trợ giúp phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa, lựa chọn hình thức tổ chức bộ máy sự nghiệp có thu hoặc cấp phòng. Địa phương có dưới 3.000 doanh nghiệp nhỏ và vừa đang hoạt động, giao thêm nhiệm vụ trợ

giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa cho một tổ chức bộ máy thuộc Sở Kế hoạch và Đầu tư của địa phương.

- Giải pháp về nguồn nhân lực: các tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa (hoặc cơ quan chủ quản) xây dựng đề án vị trí việc làm, trình cấp có thẩm quyền phê duyệt. Trên cơ sở tổng biên chế được giao và đề án vị trí việc làm, cơ quan có thẩm quyền sắp xếp và bố trí đủ nhân sự thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa. Bộ Kế hoạch và Đầu tư chủ trì, phối hợp với các Bộ, ngành, địa phương và hiệp hội doanh nghiệp tổ chức bộ máy các khóa đào tạo, bồi dưỡng nâng cao nghiệp vụ, kỹ năng trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa; thí điểm thực hiện chuyên gia tư vấn trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa tại doanh nghiệp.

Giai đoạn 2016 – 2020, căn cứ vào nhu cầu và khả năng cân đối nguồn thu, các tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa:

Xây dựng phương án bổ sung số lượng cán bộ, nhân viên hàng năm, trình cấp có thẩm quyền phê duyệt. Trong đó, một phần số cán bộ do ngân sách nhà nước đảm bảo không tăng so với chỉ tiêu biên chế được giao, số còn lại do cân đối nguồn thu chi trả.

Bộ Kế hoạch và Đầu tư chủ trì, phối hợp với các Bộ, ngành, địa phương và hiệp hội doanh nghiệp tiếp tục đào tạo, bồi dưỡng nâng cao nghiệp vụ, kỹ năng trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa; phát triển đội ngũ cán bộ, chuyên gia tư vấn trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa.

- Nâng cấp cơ sở vật chất cho các tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa

Bộ Kế hoạch và Đầu tư xây dựng dự án đầu tư nâng cấp cơ sở vật chất cho tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa cấp Trung ương bao gồm: (i) cơ sở đào

tạo, bồi dưỡng nguồn nhân lực cho doanh nghiệp nhỏ và vừa, bồi dưỡng nghiệp vụ trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa; (ii) hệ thống thông tin kết nối kinh doanh cho doanh nghiệp nhỏ và vừa; (iii) cơ sở cung cấp dịch vụ hỗ trợ kỹ thuật nhằm ươm tạo doanh nghiệp và phát triển liên kết ngành trong các lĩnh vực có lợi thế cạnh tranh, tạo giá trị gia tăng cao.

Ủy ban nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương nơi có trên 3.000 doanh nghiệp nhỏ và vừa đang hoạt động và nhu cầu trợ giúp cấp thiết xây dựng dự án đầu tư nâng cấp cơ sở vật chất cho tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa.

Giai đoạn 2016 - 2020: Triển khai thực hiện các dự án đầu tư nâng cấp cơ sở vật chất cho tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa. Các tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa tại địa phương thực hiện nâng cấp cơ sở vật chất đáp ứng yêu cầu hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ và vừa trên địa bàn.

- Tăng cường sự phối hợp giữa các Bộ, ngành, địa phương và hiệp hội doanh nghiệp trong triển khai thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa

Nâng cao vai trò tham mưu, tư vấn của Hội đồng Khuyến khích phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa cho Thủ tướng Chính phủ trong chỉ đạo và điều phối hoạt động trợ giúp phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa theo hướng toàn diện, có trọng điểm và phù hợp với Kế hoạch phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa 5 năm; tăng cường vai trò của hiệp hội doanh nghiệp trong Hội đồng.

Bộ Kế hoạch và Đầu tư chủ trì, phối hợp với cơ quan liên quan phổ biến rộng rãi thông tin về các chủ trương, chính sách, chương trình trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa của Nhà nước.

Kinh phí thực hiện Đề án do ngân sách nhà nước cấp và các nguồn kinh phí huy động, tài trợ hợp pháp khác. Việc bố trí kinh phí thực hiện Đề án từ nguồn ngân sách nhà nước thực hiện theo phân cấp ngân sách hiện hành. Tổng kinh phí dự kiến để thực hiện Đề án là 1.847 tỷ đồng (Chưa bao gồm kinh phí xây dựng các văn bản quy phạm pháp luật, các đề án, kế hoạch, chi thường xuyên cho các tổ chức bộ máy triển khai thực hiện chính sách trợ giúp DNNVV) được chia thành 2 giai đoạn: Giai đoạn 2013 – 2015 là 239 tỷ đồng, Giai đoạn 2016 – 2020 là 1.608 tỷ đồng.

Bộ Kế hoạch và Đầu tư theo dõi, tổng hợp và báo cáo Chính phủ tình hình triển khai thực hiện Đề án. Chủ trì, phối hợp với Bộ Tài chính cân đối và bố trí vốn đầu tư hàng năm từ ngân sách trung ương, viện trợ, hợp tác quốc tế để thực hiện các dự án đầu tư cơ sở vật chất cho tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa cấp Trung ương và địa phương; đề xuất Thủ tướng Chính phủ sử dụng ngân sách trong “Khoản vay Chương trình phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa” lần 2 - Tiểu Chương trình II do Ngân hàng Phát triển châu Á (ADB) tài trợ.

Ủy ban nhân dân các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương có trách nhiệm trợ giúp phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa trên địa bàn, kiện toàn tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa, bố trí kinh phí từ ngân sách địa phương đảm bảo hoạt động của tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa cấp địa phương để thực hiện nhiệm vụ trên. Các địa phương có nhu cầu nâng cấp, tổ chức bộ máy lại tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa, nghiên cứu xây dựng đề án và báo cáo Bộ Kế hoạch và Đầu tư thẩm định trước khi thực hiện, định kỳ hàng năm báo cáo kết quả thực hiện Đề án về Bộ Kế hoạch và Đầu tư để tổng hợp báo cáo Thủ tướng Chính

phủ. Các tổ chức, hiệp hội doanh nghiệp, ngành nghề chủ động nâng cao năng lực, tăng cường phối hợp với các tổ chức bộ máy thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa trong công tác hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ và vừa.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Kế hoạch Đầu tư (2014), Sách trắng DNNVV Việt Nam 2014, Hà Nội.
- Chính phủ (2009), Nghị định số 56/2009/NĐ-CP ngày 30/6/2009 về trợ giúp phát triển DNNVV.
- Học viện Hành chính Quốc gia (2003), Giáo trình Quản lý hành chính công, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- Học viện Hành chính Quốc gia (2012), Giáo trình QLNN về kinh tế, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- Thủ tướng Chính phủ (2015), Quyết định số 265/QĐ-TTg về tăng cường năng lực đơn vị thực hiện trợ giúp doanh nghiệp nhỏ và vừa.
- Web <http://www.business.gov.vn/>
- Web nava.vn.